

JAARVERSLAG 2021

ONAFHANKELIJKE KLACHTENCOMMISSIE POLITIE EENHEID DEN HAAG

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2021 van deze commissie. Ook nu zijn wij weer gehinderd door COVID maatregelen en de nodige voorzichtigheid die wij in acht hebben moeten nemen om tot een zo veilig mogelijke afwikkeling van het adviesproces te kunnen komen. Een enkele fysieke zitting heeft maar plaats kunnen vinden en vooral veel digitaal. Naar verwachting zal de digitale zitting ook niet geheel verdwijnen. Wij hebben gemerkt dat een aantal klagers het digitaal behandelen van hun klacht zonder meer op prijs stellen. Afstanden spelen daarbij een rol en ook mogelijke andere overwegingen, waarvan het interessant is om daarnaar in de toekomst uitvraag te doen.

Niettemin ben ik tevreden dat wij nog zoveel af hebben kunnen doen en hoop ik dat wij op deze weg voort kunnen gaan. Inhoudelijk speelt niet veel meer en andere problematiek dan in het recente verleden, zij het dat wat meer aandacht wordt gevraagd voor de behandeling van verkeerszaken als vermeld in het verslag. Ook nu weer dank ik onze secretaris voor haar inzet en creativiteit bij de organisatie van zittingen en - uiteraard - bij het vervaardigen van de (concept) verslagen en adviezen.

mr. J. van der Groen
voorzitter

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	4
2. Samenstelling en werkzaamheden klachtencommissie	6
3. Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag	9
4. Aanbevelingen en aandachtspunten 2021	11
5. Functioneren politie 2021	15
6. Nationale ombudsman	18

1. Samenvatting

Werkzaamheden commissie

In 2021 heeft de commissie in verband met de door de overheid opgelegde coronamaatregelen voornamelijk zaken op alternatieve wijze, zoals digitaal, telefonisch en/of schriftelijk afgehandeld. Bijna alle klachten die in 2020 op verzoek van klager in afwachting van het hervatten van de reguliere hoorzittingen zijn uitgesteld werden in 2021 alsnog (digitaal) afgehandeld. De afhandelingstermijn van zaken door de commissie bedroeg gemiddeld 11 weken.

Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag

Het aantal binnengekomen klachten voor de commissie is licht gestegen, daarbij worden de klachten steeds complexer en komt het vaak voor dat de klacht onderbouwd wordt met beeld- en geluidsopnamen. In 62% van de gevallen oordeelde de commissie de klacht ongegrond. Zij vraagt blijvend aandacht voor het houden van bemiddelingsgesprekken, ook als dit fysiek niet mogelijk is. In een aantal gevallen had een dergelijk gesprek in een eerdere fase van het klachtproces al tot tevredenheid van klager kunnen leiden.

De door de commissie integraal beoordeelde klachten over geweld in 2021 kwamen overeen met de beoordeling van de commissie geweldsaanwending.

De door de commissie uitgebrachte adviezen werden allen door de politiechef overgenomen. De door de commissie gedane aanbevelingen zijn door hem ter harte genomen en eenheidsbreed en/of districtelijk uitgezet.

Aanbevelingen en aandachtspunten

De commissie vraagt niet te star te zijn met het afwijzen van klachten op basis van artikel 9:8 Awb, zoals bijvoorbeeld bij bekeuringssituaties. Soms wil een klager alleen informatie en gaat het niet om het vernietigen van een bekeuren. Wel bleek bij het opleggen van een bestuurlijke maatregel dat het wenselijker was geweest om deze klacht net als bij strafrechtzaken voorlopig op te schorten.

Bij een artikel 130 Wegenverkeersmaatregel dient gelet te worden op een zorgvuldige verslaglegging, zodat het CBR de juiste opvolging kan geven. Door het enkel verwijzen naar de website van het CBR na het opleggen van de maatregel, wordt de betrokkene onvoldoende geïnformeerd over de vervolgstappen.

Bij bijzondere verkeersongevallen, zoals een aanrijding tussen een voertuig en twee voetgangers, is het belangrijk om een proces-verbaal op te maken en daarbij het nodig onderzoek uit te voeren. Dit is tevens conform de Instructie. Doordat dit is nagelaten en pas na twee weken alsnog een (technisch) onderzoek is uitgevoerd, viel niet meer goed te achterhalen hoe het incident heeft plaatsgevonden. Met alle nadelige gevolgen van dien voor de betrokkenen.

Hoewel de commissie niet de inhoud van processen-verbaal en registraties beoordeelt, constateert zij dat niet altijd zorgvuldig wordt geregistreerd. Dit heeft gevolgen voor vervolgstappen van ketenpartners, zoals het Openbaar Ministerie, de burgemeester, CBR etc. Ook dienen alle ambtshandelingen te worden geregistreerd.

Voor het houden van stopgesprekken geldt wederom het dringend advies om hier terughoudend mee te zijn als sprake is van een 'vechtscheiding' en/of als er kinderen bij betrokken zijn. Vaak zijn dergelijke zaken al zo complex dat niet meer gesproken kan worden van een vroeg stadium en blijkt een gesprek in deze aard en vorm, te weten directief en normstellend, niet (meer) passend te zijn.

De Ambtsinstructie is wat het legitimeren betreft duidelijk: indien de politie in burger is dient zij zich bij optreden in burger ongevraagd en bij optreden in uniform op verzoek daartoe te legitimeren (artikel 2 van de Ambtsinstructie).

Een politieambtenaar mag iemand die geen verdachte is, aanspreken en naar zijn identiteitsgegevens vragen. De politie dient voor het ter inzage vragen van een ID-bewijs wel een concrete aanleiding te hebben, gebaseerd op een van de onderdelen van de politietaak, namelijk de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, de handhaving van de openbare orde en/of hulpverlening. Iemand uit de anonimiteit halen is hierbij niet het doel. Reden voor terughoudendheid is dat het vragen naar en het vorderen van het ID-bewijs een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer vormt.

Functioneren politie

Hoewel het expliciet klagen over etnisch profileren nog niet veel lijkt voor te komen, constateert de commissie een enkele maal dat in de loop van het klachtproces door klager, bijvoorbeeld bij een aanhouding, geopperd wordt dat diens (culturele) achtergrond daarbij zou hebben meegespeeld. In een zaak oordeelde de commissie dat bij een controle de uiterlijke kenmerken van klager leidend bleken te zijn geweest. Het handelingskader professioneel controleren biedt handvatten om ook de schijn van vooringenomenheid te voorkomen en daarmee de indruk te wekken dat sprake is van etnisch profileren. De commissie vraagt derhalve ook dit jaar het Handelingskader eenheidsbreed bekendheid te geven.

De commissie vraagt aandacht voor de steeds complexer wordende persoonlijkheden waarmee de politie te maken krijgt. Niet alleen krijgt de politie te maken met mensen met verward gedrag maar ook mensen waarbij sprake is van een autismespectrumstoornis. Door training en tijdige her- en erkenning van de problematiek kan worden voorkomen dat boosheid en agitatie van een burger ten onrechte vertaald wordt in verwardheid en overspannenheid.

In 2021 heeft de commissie twee zaken behandeld die beide opvallen door niet professioneel politieoptreden. Alleen door de vasthoudendheid van de klagers resulteerden deze zaken uiteindelijk in een opsporingsonderzoek en een veroordeling door een rechter. Het betreft de afhandeling van een stalkingszaak uit 2017 en een zedenzaak uit 2014. Uit een eerder in 2019 uitgevoerd onderzoek door de Inspectie Justitie en Veiligheid werd geconcludeerd dat zedenrechercheurs handelen vanuit hun opdracht en slachtoffers hun eigen behoeften en verwachtingen hebben. In 2020 heeft de politie de aanbevelingen ter harte genomen en de instructie en het leerprogramma aangepast. De commissie adviseert deze casus uit 2014 voor leerdoeleinden te gebruiken, om zo bij te dragen aan de al ingezette verbeteringen in de huidige werkprocessen. In de stalkingszaak is de aanbeveling deze te blijven monitoren.

De in 2021 behandelde klachten over de arrestantenbehandeling gingen met name over het al dan niet verstrekken van medicatie, dekens en een maaltijd. In bijna alle gevallen bleek de klacht ongegrond. Wel vraagt de commissie aandacht om voorzichtig om te gaan met mensen die zeggen angstig te zijn in kleine ruimtes. Zodra de deur wordt dichtgedaan, kunnen mensen met claustrofobie in paniek raken.

Nationale ombudsman

In 2021 wendden zich 299 klagers tot de Nationale ombudsman over het politieoptreden in de eenheid Den Haag. In 2021 publiceerde de Nationale ombudsman twee algemene rapporten: over professionele klachtbehandeling door de politie en over etnisch profileren. Verder publiceerde de Kinderombudsman een rapport over een ingesloten minderjarige. Van de vier gepubliceerde rapporten over politieoptreden van de eenheid Den Haag betrof het geen klachten en/of klachtelementen die de commissie in behandeling heeft genomen. Van de drie gepubliceerde rapportbrieven betrof een ervan een door de commissie behandelde klacht. De Nationale ombudsman oordeelde conform het advies van de commissie dat de klacht over het gebruikte geweld ongegrond was. In drie gevallen hebben klagers, waarvan de klacht in 2021 door de commissie is behandeld, zich tot de Nationale ombudsman gewend. De afhandeling van deze zaken is (nog) niet bekend.

2. Samenstelling en werkzaamheden van de klachtencommissie

2.1. Leden

voorzitter	: de heer mr. J. van der Groen - senior rechter
vicevoorzitter	: mevrouw mr. drs. V.M.L. Sebel - medewerker wetenschappelijk bureau Hoge Raad en secretaris Adviescommissie afgesloten strafzaken
lid	: de heer mr. R.B. Gelens - directeur ROC Midden Nederland Zorg & Welzijn
lid	: mevrouw mr. drs. M.M. de Jonge – projectleider publiek domein
lid	: mevrouw A.M. Noordermeer-Krommendam - projectleider sociaal domein
lid	: de heer dr. H.G.J. Hoedemaker - arts
lid	: de heer G.L.J.M. Kleijberg - voormalig politiewaarnemer

2.2. Werkzaamheden

Net als het jaar 2020 werd ook het jaar 2021 gedomineerd door COVID-19 (het coronavirus) en de door de overheid genomen maatregelen om besmettingen en verspreiding van het virus te beperken dan wel te doen stoppen. Voor de commissie betekende dit dat zij ook in 2021 bijna geen reguliere hoorzittingen kon houden. Dit conform de oproep van het kabinet om zo veel mogelijk thuis te werken, zo min mogelijk reisbewegingen te maken en contact met anderen te beperken. De voorzitter heeft bij die beslissingen acht geslagen op gezondheid en veiligheid van alle betrokkenen bij het klachtproces.

Om het klachtproces niet verder te vertragen werden door de commissie alternatieven bedacht om klager en de betrokken politieambtenaren op een verantwoorde en veilige manier te kunnen horen en zo alsnog de klachten af te handelen. Bij de keuze van alternatieven werd gelet op het verantwoord delen van eventuele vertrouwelijke informatie en de privacy van alle betrokken partijen. Klagers werd de mogelijkheid geboden hun klacht geheel schriftelijk, schriftelijk en telefonisch of digitaal met behulp van MS Teams af te handelen. Vanaf april 2021 wordt het uitsluitend telefonisch afhandelen van de klacht niet meer aangeboden vanwege de beperkingen in het aantal mensen dat daar tegelijkertijd aan kan deelnemen. Het digitaal afhandelen van een klacht biedt wel voldoende de mogelijkheid voor hoor en wederhoor door de aanwezigheid van alle betrokken partijen en geniet daardoor de voorkeur van de commissie.

In oktober en in november 2021 konden door versoepeling van de coronamaatregelen (tijdelijk) reguliere hoorzittingen worden ingepland. De hoorzittingen werden gehouden op de locatie de Yp in Den Haag. In deze locatie zit tevens een opleidingscentrum van de politie gevestigd. Hoewel altijd gepoogd wordt om een locatie, niet zijnde een politielocatie, als zittingslocatie te gebruiken, lijkt deze locatie op dit moment te voldoen aan een aantal aspecten, waaronder veiligheid. In 2022 zullen eventuele reguliere hoorzittingen wederom in de Yp worden gehouden. De commissie zal in 2022 tevens een onderzoek doen of deze locatie voor alle betrokken partijen naar tevredenheid voldoet.

Bij het inplannen van de zaken zijn als eerste de klagers (7) die in 2020 de aangeboden alternatieve opties afwezen, benaderd en ingepland. Een van hen verzocht de hoorzitting in te plannen voor december 2021. Door het weer aanscherpen van de coronamaatregelen was de commissie in december 2021 genooddaakt haar reguliere hoorzittingen opnieuw te annuleren en over te gaan op de al eerder aangeboden alternatieven. Om deze reden is deze klacht uit 2020 wederom opgeschort in afwachting van het hervatten van de reguliere hoorzittingen. De klager accepteerde hiermee dat de afhandeling van de klacht significante vertraging zal oplopen. COVID-19 heeft zodoende niet alleen invloed op de wijze van afhandeling van klachten, maar ook op de beoogde afhandelingstermijnen die hierdoor fors overschreden worden.

In 2021 nam de commissie zesentwintig klachtdossiers in behandeling. In 2021 konden vier zaken op een reguliere hoorzitting (in oktober en november 2021) worden behandeld. Alle hoorzittingen, dus ook de telefonische, schriftelijke en digitale zittingen, vonden plaats volgens het vastgestelde rooster in wisselende samenstelling. In 2021 werden vijfentwintig zaken op alternatieve wijze afgehandeld: geheel schriftelijk, schriftelijk in combinatie met een telefonische hoorzitting en een digitale hoorzitting via MS Teams. In twee zaken moest een tweede hoorzitting worden ingepland. In een zaak liet klager vlak voor de hoorzitting weten in verband met ziekte niet te kunnen komen. Daar het niet meer mogelijk was de hoorzitting in het geheel te annuleren, zijn de betrokken politieambtenaren gehoord en

klager later nogmaals apart. Bij een tweede zaak bleken de betrokken politieambtenaren verhinderd te zijn. Nadat klager eerst alleen was gehoord, besloot de commissie in het kader van hoor en wederhoor alsnog een hoorzitting te initiëren en werd een tweede hoorzitting met klager en de betrokken politieambtenaren gehouden.

De commissie bracht in 2021 in totaal eenendertig adviezen uit (inclusief zes van de zeven nog openstaande zaken uit 2020) aan de politiechef. De twee nog openstaande klachtdossiers per 31 december 2021 betreffen de nogmaals opgeschorte klacht uit 2020 en een op verzoek van klager in verband met ziekte opgeschorte klacht uit 2021. In 2021 is op verzoek van een klager de klacht ingetrokken. Deze zaak is teruggegaan naar de klachtencoördinator.

De commissie heeft tevens op verzoek van het Politie Diensten Centrum (PDC) een klacht in behandeling genomen. Het PDC beschikt niet over een eigen klachtencommissie en maakt gebruik van de klachtencommissies van de diverse politie-eenheden. De klacht van het PDC kon door middel van interventie worden afgedaan. Klager was het niet eens met hetgeen was gepubliceerd in het tijdschrift BLAUW. De commissie heeft derhalve in deze zaak kunnen volstaan met een brief naar het PDC met de toezegging dat in overleg met klager een naschrift zou worden gepubliceerd in het politietijdschrift BLAUW. Het beoogde naschrift is inderdaad opgenomen in het nummer van BLAUW van december 2021.

De politiechef is in 2021 niet afgeweken van de door de commissie uitgebrachte adviezen. De door de commissie in de adviezen gedane aanbevelingen zijn allen door hem ter harte genomen.

2.3. Cijfermatig overzicht

Totalen dossiers	aantal
Openstaande dossiers 31-12-2020	7
Ontvangen dossiers 2021	26
Afgehandeld tweede fase	31
Openstaand 31-12-2021	2

- De nog openstaande klachten betreffen klachten die op verzoek van klager zijn opgeschort.

Overzicht aantal afgehandelde klachten districten/diensten in 2021	aantal
Den Haag West	7
Westland Delft	5
Zoetermeer / Leidschendam-Voorburg	5
DROS	5
Leiden Bollenstreek	3
Alphen aan den Rijn / Gouda	3
Den Haag Zuid	2

- Districten en diensten met minder dan 2 afgehandelde klachten zijn niet in dit overzicht meegenomen.

Vergelijking 2018-2020 Cijfermatig	2019		2020		2021	
Aantal klachten binnengekomen	38		25		26	
Aantal klachten afgehandeld	33		25		31	
Aantal klachten nog niet afgehandeld	7		7		2	
Aantal klachtrubrieken gegrond	30	27%	13	20%	32	32%
Aantal klachtrubrieken niet gegrond	73	66%	37	58%	62	62%
Aantal klachtrubrieken geen oordeel	6	5%	13	20%	6	6%
Aantal klachtrubrieken niet ontvankelijk /niet bevoegd	1	1%	1	1%	0	0%

Aantal klachtrubrieken afgehandeld	110	64	100
---	------------	-----------	------------

- het aantal binnengekomen klachten is berekend vanaf 1 januari van ieder boekjaar.
- De klachtrubrieken gaan over de door de commissie in 2021 uitgebrachte adviezen. Hier kunnen ook klachten zitten uit eerdere boekjaren.

2.4. Meest voorkomende klachtrubrieken afgehandeld in 2021

De meeste klachten bevatten één of meerdere klachtrubrieken. Uit de in 2021 uitgebrachte adviezen blijkt dat de meest voorkomende klachtrubrieken in 2021 zijn:

Onjuiste actie (20), Bejegening / houding / gedrag (17), Arrestantenbehandeling (7), Wet ID (6), Binnentreden (5), (Fysiek)Geweld (5), Vastleggen/Verantwoorden (4) en Naam/legitimatie (3).

Onjuiste actie is een containerbegrip en omvat verschillende vormen van optreden van de politie. Voorbeelden daarvan zijn het ten onrechte invorderen van het rijbewijs, de onjuiste afhandeling van een verkeersongeval, het niet goed lezen van een naambord, het inzien van een agenda, het ten onrechte controleren van een scooter en het onjuiste optreden van de politie bij een parkeerschade afhandeling. De eerder geconstateerde afname van het aantal klachten over bejegening (8) in 2020 in vergelijking met 2019 (21) heeft niet doorgezet in 2021 (17). Opvallend is dat het bij klachten over bejegening het voornamelijk gaat om controle- en/of bekeuringssituaties. De commissie achtte slecht 4 van de 17 klachten gegrond.

Sinds 2020 is als klachtelement het etnische profileren opgenomen. In 2021 heeft de commissie twee klachten met betrekking van etnisch profileren en een klacht met betrekking tot discriminatie ontvangen en behandeld. De commissie constateert tevens dat in enkele gevallen pas in de loop van het klachtproces etnisch profileren alsnog door klager naar voren wordt gebracht. Dit wordt echter niet als een expliciet klachtelement aangemerkt, maar in de al vastgestelde klachtelementen verwerkt.

2.5. Afhandelingstermijnen in 2021

In 2021 is de behandeltermijn van het moment van binnenkomst van het klachtdossier bij het secretariaat van de klachtencommissie tot en met het uitbrengen van het advies aan de politiechef gemiddeld elf weken. Dit tijdsverloop heeft deels te maken met de omslachtige manier waarop de alternatieve behandeling van klachten ook dit jaar moest plaatsvinden. Door de wederom vigerende COVID-19 maatregelen werden ook in 2021 op verzoek van klager een aantal klachten opgeschort. In 2021 zijn op een zaak na alle eerder in 2020 nog opgeschort staande klachten door de commissie afgehandeld. In 2021 werd in verband met gezondheidsproblemen van klager op zijn verzoek de klacht voorlopig opgeschort. In twee zaken bleek de noodzaak om een tweede hoorzitting in te plannen. In een geval waren de betrokken politieambtenaren niet in staat om aan de oproeping gehoor te geven en in een andere zaak moest klager zich in verband met gezondheidsproblemen kort voor de zitting afmelden. Dit leidde tot een langere gemiddelde afhandelingstermijn en geeft hiermee een oneigenlijk beeld. Over het algemeen ligt de afhandelingstermijn van binnenkomst tot en met het uitbrengen aan het advies aan de politiechef tussen de vijf en acht weken.

3. Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag

De eerder geconstateerde dalende tendens van klachten die worden aangeboden ter behandeling in de tweede fase (de commissie), lijkt zich in 2021 te hebben gestabiliseerd: het aantal te behandelen klachten voor de commissie laat zelfs een lichte stijging zien. De klachten lijken steeds complexer te worden en door de aanwezigheid van beeld- en geluidmateriaal, zoals een geluidsopname van bijvoorbeeld ruim vijf uur, is het onderzoek voor de commissie een stuk omslachtiger en tijdrovender geworden.

De commissie constateert (nog steeds) dat de haar aangeleverde klachtdossiers, samengesteld tijdens de eerste fase, iets aan kwaliteit hebben ingeboet. De commissie wijt dit aan onvoldoende kennis van wet- en regelgeving en het overlaten van het op schrift zetten van de zienswijzen van de betrokken politieambtenaren door leidinggevend op de basisteams, niet zijnde klachtbehandelaren. In enkele gevallen zorgt de wijze van vastleggen in vraag en antwoord tot summier uitspraken van de betrokken politieambtenaren, waarbij bijvoorbeeld voorbij wordt gegaan aan de aanleiding van het politieoptreden. Tegenstrijdige verklaringen van politieambtenaren komen ook in de dossiers voor, die voor klagers vervolgens aanleiding vormen een klacht aan de politiechef voor te leggen, ongeacht het standpunt van het sectorhoofd. Ook tegenstrijdigheden in de brief van het sectorhoofd blijken voor klager mede reden om een beslissing van de politiechef te vragen. Het eerst door het sectorhoofd erkennen dat er fouten zijn gemaakt en het vervolgens niet terecht verklaren van een klacht, doet geen recht aan een zorgvuldige afhandeling van een klacht. De commissie vraagt hier extra aandacht aan te schenken, daar dit een ongewenste afbreuk doet aan de professionaliteit van de afhandeling van klachten in de eerste fase.

Het aantal door de commissie als ongegrond beoordeelde klachten staat dit jaar op 62%. Dat betekent dat de eerder geconstateerde dalende tendens in 2020 (58%) zich niet voortzet. Eerdere jaren betrof het een percentage van 75%. In 2021 onthield de commissie zich in vijf gevallen van een oordeel. In alle vijf de gevallen was sprake van een een-op-een verhaal en was niet meer te achterhalen wat zich precies had afgespeeld of wat precies was gezegd.

Hierna zal de commissie ingaan op een aantal door haar in 2020 eerder benoemde punten.

3.1. Bemiddelingsgesprek

Ook in dit jaarverslag vraagt de commissie aandacht voor het bemiddelingsgesprek tijdens de klachtbehandeling in de eerste fase. De commissie beseft dat het overheidsbeleid om in verband met de coronamaatregelen zoveel mogelijk vanuit huis te werken ook in 2021 invloed heeft gehad op het al dan niet kunnen houden van bemiddelingsgesprekken. Hoewel het fysiek bijwonen van een bemiddelingsgesprek de voorkeur geniet, is het digitaal organiseren van het gesprek een goede optie. De commissie constateerde in 2020 al dat in een aantal gevallen het bemiddelingsgesprek in een eerder stadium van het klachtproces voor verduidelijking had kunnen zorgen op de vraag waarom de politie op deze wijze heeft opgetreden. De commissie spreekt haar verwachting uit dat in 2022 de coronamaatregelen dusdanig worden versoepeld dat het niet kunnen organiseren van een fysiek gesprek niet meer aan de orde zal zijn.

3.2. Beoordeling geweld

Sinds 2019 wordt het geweld gebruikt door de politie, via een interne routing, getoetst door de commissie geweldsaanwending van de betreffende politie eenheid. De commissie heeft steeds bij de behandeling van de haar aangeboden klachten, kennisgenomen van het advies van de commissie geweldsaanwending. Vervolgens heeft de commissie (nogmaals) de klacht integraal beoordeeld aan de hand van de (in het kader van de klachtenprocedure relevante) behoorlijks-toets. Onder het klachtelement geweld valt niet alleen het gebruik van fysiek geweld, maar ook het gebruik van de aan de politie toegekende geweldsmiddelen, zoals handboeien, pepperspray, de wapenstok en het vuurwapen. De door de commissie behandelde klachten (5) over het gebruik van geweld in 2021 kwamen overeen met de beoordeling van de commissie geweldsaanwending. In vier gevallen ging het om fysiek geweld en in een geval ging het om het gebruik van de wapenstok bij een demonstratie.

Het jaar 2021 kenmerkte zich voor de eenheid Den Haag door een veelvoud (ruim 2100) aan gehouden al dan niet aangekondigde demonstraties. Op 14 maart 2021 vond op het Malieveld in Den Haag een aangekondigde demonstratie plaats van de actiegroep 'Nederland in Verzet'. De burgemeester ontbond deze demonstratie in verband met het overschrijden van de toegestane 200 demonstranten en het zich niet houden aan de coronamaatregelen. Dit leidde tot ongeregelde heden, waarbij de politie fors moest optreden. Naar aanleiding van deze demonstratie werden 238 klachten ingediend. Daar het gros van de klagers klaagden over hetgeen zij op TV of sociale media had gezien, zijn 171 klachten al in de eerste fase van de klachtbehandeling afgewezen op basis van artikel 9:8 lid 2 Awb (gering belang). Tevens zijn tien klachten opgeschort in verband met het (nog) lopende strafproces (artikel 9:8 lid 1 Awb). Alle klagers zijn door de klachtbehandelaar in de eerste fase te woord gestaan. De commissie heeft (nog) geen zaken betreffende deze demonstratie ter behandeling gekregen.

3.3. Opvolging adviezen

In 2021 heeft de politiechef alle adviezen van de commissie overgenomen. Alle beslissingen van de politiechef worden in afschrift aan de betrokken sectorhoofden c.q. diensthoofden aangeboden. Hen wordt uitdrukkelijk gevraagd de beslissing onder de aandacht van de politieambtenaren te brengen. In 2020 constateerde de commissie dat dit laatste nog niet in alle gevallen goed verliep. In 2021 heeft de commissie geen vragen hierover ontvangen en lijkt de terugkoppeling inmiddels goed te zijn opgepakt.

4. Aanbevelingen en aandachtspunten van de commissie over 2021

Mede om recht te doen aan de twee uitgangspunten van klachtbehandeling, namelijk het herstel van vertrouwen en het leren van klachten, heeft de commissie in 2021 een aantal aanbevelingen gedaan en aandachtspunten naar voren gebracht in haar adviezen. Een aanbeveling kan een individuele zaak betreffen, maar kan ook eenheids- of korpsbreed zijn.

Alle aanbevelingen zijn overgenomen door de politiechef. Voorbeelden van aanbevelingen zijn: zorgdragen voor een zorgvuldige administratieve afhandeling van zaken, nauwkeurigheid bij het onderbouwen van een artikel 130 Wegenverkeerswet maatregel, zorgvuldigheid bij het inzetten van bevoegdheden en het eenheidsbreed onder de aandacht brengen van bestaande richtlijnen en werkinstructies. De commissie wordt regelmatig geïnformeerd over het doorvoeren van de aanbevelingen en aandachtspunten binnen de organisatie. Niet alleen worden de aanbevelingen eenheidsbreed aan alle sectorhoofden gedeeld, maar ontvangt de commissie ook terugkoppelingen van individuele zaken. Een voorbeeld hiervan is de uitkomst van een alsnog geïnitieerd gesprek tussen klager en de betrokken politieambtenaar na afronding van het klachtproces. Het gesprek leidde tot wederzijds begrip. Dit stemt de commissie tevreden en doet recht aan het doel van de klachtbehandeling, namelijk het herstel van vertrouwen en het versterken van het lerend vermogen van de politieorganisatie. De commissie vertrouwt erop dat het opvolgen van de aanbevelingen terug te zien zal zijn in het klachtproces.

In dit hoofdstuk volgt een bloemlezing uit de aanbevelingen en aandachtspunten van de commissie over 2021.

4.1. Beleid/procedure

Klachten die uitsluitend betrekking hebben op het beleid van het politiekorps vallen niet onder de reikwijdte van de klachtenregeling. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld procedures/werkwijzen zoals de afhandelingen van verkeersongevallen en het opleggen van een Tijdelijk huisverbod (THV). Dergelijke klachten voldoen niet aan het vereiste van 'een bepaalde aangelegenheid' van artikel 9:1 eerste lid Algemene wet bestuursrecht. Voor zover geklaagd wordt over beleid moet de commissie zich derhalve, ingevolge artikel 71 lid 1 van de Politiewet 2012, onthouden van advies. De commissie heeft ook in 2021 een aantal maal gemeend een aanbevelingen te doen over en/of kanttekeningen te plaatsen bij de wijze waarop de procedure is uitgevoerd. Dit omdat, zonder tekort te willen doen aan de beste bedoelingen van de politieambtenaar, dit hier en daar verbetering behoeft. Hieronder worden deze onderwerpen in dit hoofdstuk nader belicht.

4.1.1. Niet in behandeling nemen van klachten (artikel 9:8 Awb)

Artikel 9.8 lid 1 (onder c, d, e en f) van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geeft de mogelijkheid een klacht op te schorten en/of niet in behandeling te nemen. De commissie vraagt aandacht om hier niet te star mee om te gaan. Bij de behandeling van de klachten bleek in een aantal gevallen dat klager voornamelijk informatie wilde en dit door de klacht af te wijzen, voor klager een reden was te persisteren in het doen van een klacht. Bij de bekeuringssituatie wilde klager bijvoorbeeld weten waarom hij bekeurd was en bleek achteraf een onjuiste feitcode op zijn beschikking te zijn ingevuld. Hoewel klager bij zijn bezwaar in het gelijk werd gesteld en de bekeuring vernietigd werd, was het verkrijgen van juiste informatie een moeizame weg voor klager. Achteraf bleek de foute feitcode vrij snel bekend te zijn geweest bij de politie en had de moeizame gang in de bezwaarprocedure voor klager voorkomen kunnen worden.

Haaks op dit verzoek van de commissie staat het juist niet opschorten van een klacht over het tijdelijk huisverbod (THV). Hoewel een THV dient te worden aangevochten bij de bestuursrechter, is ook hier net als bij strafrechtzaken de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan. In geval van klager oordeelde de Raad van State dat het THV ten onrechte was opgelegd. Daar de betrokken politieambtenaren veel waarde hechtten aan de toetsing door de rechter als leermoment, had deze uitspraak van de Raad van State wellicht in de eerste fase al tot een andere uitkomst kunnen leiden.

4.1.2. Artikel 130 Wegenverkeerswet (WVW) maatregel

Een ander voorbeeld van een beleidsprocedure is het verwijzen naar het CBR bij een opgelegde artikel 130 Wegenverkeersmaatregel en de daarbij behorende mogelijkheden om in bezwaar tegen deze maatregel te gaan. Een artikel 130 WVW maatregel houdt in dat de politie een rijbewijs invordert omdat het vermoeden bestaat dat een bestuurder van een motorrijtuig niet langer beschikt over de rijvaardigheid of twijfels omtrent de lichamelijke of geestelijke gesteldheid van een bestuurder waardoor het rijgedrag beïnvloedt wordt. Het is vervolgens aan het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) om te beoordelen of de bestuurder waarvan het rijbewijs is ingevorderd veilig de weg op kan. Dat wil dus zeggen dat het CBR verder oordeelt over het verdere verloop en welke maatregel er wordt opgelegd.

De politie erkent dat het opleggen van deze maatregelen en het hierbij invorderen van een rijbewijs een ingrijpend middel is voor de betrokken burger. Hoewel deze verwijzing conform de werkwijze is, blijkt dat het enkel verwijzen naar het CBR onvoldoende is. De politie is niet verantwoordelijk voor de wijze waarop het CBR de burger informeert, maar ook daar blijkt het verkrijgen van informatie voor een burger, zeker als deze geen kennis draagt van wet- en regelgeving, moeizaam. Daar de politie het startpunt is van deze opgelegde maatregel acht de commissie het wenselijk om niet enkel te volstaan met een verwijzing naar de website van het CBR, maar kort relevante informatie te verstrekken over bijvoorbeeld de mogelijkheid pro-forma in bezwaar te kunnen gaan en wat het betekent als men ervoor kiest om bij een medische keuring gebruik te maken van een blokkeringsrecht. Wordt gebruik gemaakt van het blokkeringsrecht dan zal namelijk het rijbewijs ongeldig worden verklaard in verband met het gebrek aan medewerking. Hoewel de commissie het opleggen van de maatregel terecht achtte, constateerde zij dat de onderbouwing van de maatregel niet zorgvuldig was. Ongewild werd de aandacht gelegd op een mogelijk medisch probleem bij de betrokkenen, terwijl de aanleiding, het veroorzaken van een zeer gevaarlijke verkeerssituatie, onderbelicht bleef. Mogelijk oordeelde het CBR om die reden met het enkel volstaan van een medische keuring en deed geen onderzoek naar de rijvaardigheid van de betrokkene.

De Nationale ombudsman heeft over het zorgvuldig verslagleggen ten behoeve van het CBR een column in het tijdschrift Klachtrecht (17 nr.4 2021, p 24) gewijd aan dit onderwerp. Hoewel het een andere casus betreft, gaat het ook hier over hetgeen de politie op schrift zet en de daarna moeizame gang van de burger om in het daaruit voortvloeiende proces zijn recht te halen.

4.1.3. Afhandeling verkeersongevallen

De hoeveelheid onderzoek die de politie naar aanleiding van een verkeersongeval dient te verrichten is afhankelijk of naar aanleiding van de overtreding al dan niet proces-verbaal wordt opgemaakt. Aan de hand van de Instructie afhandeling verkeersongevallen (2015I003) van het College van Procureurs-Generaal (hierna: de Instructie) wordt bekeken of een proces-verbaal dient te worden opgemaakt of kan worden volstaan met een kenmerkenmeldingPLUS registratie. Een proces-verbaal vormt de basis van een strafrechtelijke afwikkeling en wordt tevens gebruikt voor de civielrechtelijke afwikkeling. Dit betekent automatisch dat het onderzoek bij een proces-verbaal verstrekkender dient te zijn dan bij een kenmerkenmeldingPLUS registratie. Het onderzoek kan dan, naast het opnemen van verklaringen van verdachte(n), slachtoffer(s) en getuige(n), ook een technisch onderzoek inhouden. Een kenmerkenmeldingPLUS registratie wordt alleen gebruikt voor de civielrechtelijke afwikkeling, zodat de schade van betrokkenen snel en praktisch kan worden geregeld. Ieder jaar krijgt de commissie wel een klacht onder ogen waarbij klager stelt dat ten onrechte geen proces-verbaal is opgemaakt en daarin benadeeld is. In de zaak in 2021 betrof het een bijzonder verkeersongeval, waarbij twee voetgangers van achteren werden aangereden door een automobilist op een weg waar geen voetpad aanwezig is. Conform de Instructie zou derhalve een proces-verbaal opgemaakt dienen te worden opgemaakt. In deze casus is dit verzuimd en pas twee weken later is alsnog een (sporen)onderzoek uitgevoerd door de opsporingsdienst van Team Verkeer. Hoewel niet kan worden gesteld dat de keuze om wel een grondig onderzoek naar het ongeval uit te voeren tot een andere uitkomst had geleid, staat nu vast dat een aantal zaken voor altijd onduidelijk zullen blijven. De commissie oordeelde het politieoptreden als onzorgvuldig en onprofessioneel en de klacht daarmee gegrond.

4.1.4. Vastleggen / Verantwoorden

De commissie behandelt in beginsel niet de inhoud van processen-verbaal en andere registraties. Het is nu eenmaal niet aan de commissie om indrukken, meningen en conclusies van de politie waar een klager zich niet mee kan verenigen te beoordelen. De commissie adviseert de klager in dergelijke gevallen in dat kader doorgaans schriftelijk bij de privacyfunctionaris een verzoek in te dienen om gegevens aan te vullen, te verwijderen en/of af te schermen. De commissie werd echter in 2021 geconfronteerd met zaken die niet zorgvuldig waren vastgelegd. Niet vergeten mag worden dat in vele gevallen hetgeen de politie heeft vastgelegd, gebruikt wordt voor verdere stappen van de politie en haar ketenpartners. Denk daarbij aan de beslissing van het Openbaar Ministerie om tot vervolging over te gaan (zie hiervoor het nog te behandelen onderwerp onder 5.3.), de burgemeester bij het opleggen van een Tijdelijk huisverbod en de beslissing die het CBR neemt na een opgelegd artikel 130 Wegenverkeerswet maatregel (zie punt 4.1.2.).

Ieder jaar constateert de commissie tevens dat de politie een enkele keer verzuimt haar optreden op papier vast te leggen. Soms heeft dit een bijzondere reden. In deze casus ging het over een (achteraf) onterechte aanhouding van een (ex-)collega met PTSS. De betrokken politieambtenaar verklaarde de aanhouding niet te hebben vastgelegd ter bescherming van deze (ex-)collega. De commissie oordeelde dat dit wellicht goed bedoeld was, maar niet behoorlijk was. Een politieambtenaar dient haar handelen te allen tijde kunnen verantwoorden. Een aanhouding is een vrijheidsbenemend dwangmiddel en daarmee een behoorlijke inbreuk in de persoonlijke levenssfeer. Daarnaast heeft de burger de mogelijkheid te controleren of gegevens die over hen zijn verwerkt juist, volledig en ter zake dienend zijn. Door het ontbreken van een dergelijke registratie heeft klager geen mogelijkheid om het handelen van de politie op te vragen en te kunnen verifiëren.

4.1.4. Stopgesprek

In het jaarverslag van 2019 deed de commissie al het dringende verzoek om terughoudend te zijn bij het houden van stopgesprekken indien sprake is van een (vecht)scheiding. In 2021 ontving de commissie twee klachten over gevoerde stopgesprekken. Een stopgesprek is bedoeld als interventiemiddel bij stalking om verdere escalatie in een vroeg stadium te voorkomen. Het stopgesprek is een (officiële) waarschuwing, voorafgaand aan een (mogelijke) aangifte en/of strafproces. Hoewel deelname aan het gesprek vrijwillig is, wordt hier vanuit de politie wel op aangedrongen. De politie maakt tijdens het gesprek duidelijk dat doorgaan met hetzelfde gedrag strafrechtelijke consequenties kan hebben. De aard van het (normstellend) gesprek maakt dat hier geen ruimte is voor hoor en wederhoor en dat de toon van de politieambtenaar directief zal zijn. Duidelijk moet worden dat het geconstateerde gedrag onacceptabel is en dient te stoppen. In beide klachten was sprake van een (vecht)scheiding, waar in een casus kinderen bij betrokken waren. In de casus waarbij kinderen betrokken waren, bleek de Raad van Kinderbescherming al bezig te zijn met een onderzoek en had de partner hulp gezocht bij andere instanties zoals Veilig Thuis. De commissie achtte het stopgesprek in zo'n complexe situatie als die bij deze klager, waar niet meer gesproken kan worden van een vroeg stadium, in deze aard en vorm te weten directief en normstellend, niet (meer) passend. In de andere casus werd klager in eerste instantie gebeld door de politie. Niet alleen was dit onduidelijk en verwarrend voor klager, maar bleek, na beluistering van de gemaakte geluidsopnamen, dat de betrokken politieambtenaar klager te informeel benaderde. De betrokken politieambtenaar nam een meer bemiddelende rol aan en er was geen sprake meer van een normstellend gesprek. Ook in dit geval achtte de commissie de klacht gegrond.

De commissie deed in 2019 al de aanbeveling om terughoudend te zijn zodra sprake is van civiele aangelegenheden zoals een scheiding. Om dergelijke problematiek tijdig te onderkennen, zijn adequate kennis en vaardigheden betreffende deze problematiek nodig. De commissie vraagt wederom aandacht voor de wijze waarop de stopgesprekken worden gehouden en doet de aanbeveling de competenties voor het houden van dergelijke gesprekken in de opleiding te borgen.

4.2. Legitimeren

De Ambtsinstructie is wat het legitimeren betreft duidelijk: indien de politie in burger is dient zij zich bij optreden in burger ongevraagd en bij optreden in uniform op verzoek daartoe te legitimeren (artikel 2

van de Ambtsinstructie). In 2021 heeft de commissie drie zaken behandeld, waarbij het legitimeren een klachtonderdeel was. In twee van de drie klachten weigerde en/of verzuimde de betrokken politieambtenaar zich desgevraagd te legitimeren. De derde klacht betrof een binnentreden ter aanhouding buiten heterdaad. In dergelijke gevallen geldt de verplichting zich te legitimeren conform de Algemene wet op binnentreden, alleen voor degene die de leiding heeft. Aangezien bij het binnentreden met de machtiging ook de politielegitimatie is getoond, was voldaan aan de legitimatieplicht. De commissie achtte derhalve deze laatste klacht ongegrond.

4.3. Wet op de Identificatieplicht (Wet ID)

De commissie beoordeelde in 2021 zes klachten over het vragen naar iemands identiteitsgegevens. Een politieambtenaar mag iemand die geen verdachte is, aanspreken en naar zijn identiteitsgegevens vragen. De politie dient voor het ter inzage vragen van een ID-bewijs wel een concrete aanleiding te hebben, gebaseerd op een van de onderdelen van de politietaak, namelijk de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, de handhaving van de openbare orde en/of hulpverlening. De betrokkene hoeft op vragen van een politieambtenaar niet zonder meer te antwoorden, maar is wel verplicht zich te identificeren, als ter uitvoering van de politietaak een ID-bewijs wordt gevraagd. Hoewel de commissie in vier van de zes zaken oordeelde dat de klacht ongegrond was, vraagt zij aandacht voor de twee gegronde zaken. In een klacht ging het om een eenpersoonsdemonstratie, de andere klacht ging om het controleren van klager, die volgens de betrokken politieambtenaar zich afwijkend gedroeg ten opzichte van het daar winkelende publiek. In beide gevallen was het doel van de politie klagers uit de anonimiteit te halen. Dit maakt niet dat de politie bevoegd was naar het ID-bewijs te vragen en dit vervolgens na weigering te vorderen. Reden voor deze terughoudendheid is dat het vragen naar en het vorderen van het ID-bewijs een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de burger vormt. Het handelingskader professioneel controleren (dit handelingskader zal in het volgende hoofdstuk bij het punt etnisch profileren nog aan de orde komen) geeft wel ruimte voor een laagdrempelige interventie zoals het aanspreken en vragen stellen. Het vragen en daarna vorderen van de ID is bij een dergelijke interventie echter niet aan de orde.

5. Functioneren politie in 2021

De behandeling van de klachten in 2021 heeft niet gewezen op structurele tekortkomingen in het functioneren van de politie. Wel gaven sommige klachten een indicatie van zaken die extra aandacht van de eenheid nodig hebben.

5.1. Etnisch profileren

Een terugkerend onderwerp in de jaarverslagen van de commissie is het etnisch profileren. Het is algemeen aanvaard dat discriminatie nooit gerechtvaardigd kan zijn. Etnisch profileren schaadt de legitimiteit van de politie. Dit is ook in strijd met de 'Beroepscode politie', waarin met het afleggen van de eed of belofte iedere politieambtenaar onderschrijft te handelen ongeacht iemands achtergrond, geloof, overtuiging of geaardheid. In 2021 is het onderwerp etnisch profileren wederom veelvuldig in de media onder de aandacht gebracht. Berichten over interne onderzoeken en interne misstanden bij de politie kwamen naar buiten. In haar jaarverslag van 2020 verwees de commissie naar het Handelingskader professioneel controleren (uitgebracht op 13 november 2020). Het selecteren bij een proactieve controle dient namelijk te zijn gebaseerd op objectiveerbare gronden, zoals waarneming van afwijkend gedrag, soms in relatie tot andere feiten of omstandigheden met betrekking tot de individuele burger. Het handelingskader biedt handvatten om ook de schijn van vooringenomenheid te voorkomen en daarmee de indruk te wekken dat sprake is van etnisch profileren. De commissie vraagt derhalve ook dit jaar het Handelingskader professioneel controleren eenheidsbreed bekendheid te geven.

Naar aanleiding van het rapport van de Nationale ombudsman 'Verkleurde beelden' (2021/030, 30 maart 2021), werd door de Minister van Justitie en Veiligheid per brief van 19 april 2021 het verzoek gedaan om de voorzitters van de externe klachtencommissies politie gezamenlijk te laten reageren op de in het rapport gemaakte aanbevelingen. Hier werd per brief op 23 augustus 2021 aan voldaan. Op 7 september 2021 werd de reactie van de externe klachtencommissies gedeeld met de Tweede Kamer. De voorzitters van de klachtencommissies politie oordeelden dat het rapport van de Nationale ombudsman bijdraagt aan de bewustwording ten aanzien van deze problematiek. Zij concludeerden dat een van de kernelementen van het rapport is dat de politieambtenaren altijd aan de betrokken burger moeten kunnen uitleggen waarom zij een bepaalde handeling jegens die burger hebben verricht¹. Voor deze commissie verandert er weinig in de wijze waarop zij klachten over etnische profileren beoordeelt, daar zij altijd, dus ook voor het uitbrengen van het rapport 'Verkleurde beelden', de reden van de controle zorgvuldig onderzoekt.

In 2021 behandelde de commissie twee klachten over etnisch profileren en een klacht over discriminatie. Hoewel het expliciet klagen over etnisch profileren nog niet veel lijkt voor te komen, constateert de commissie een enkele maal dat in de loop van het klachtproces door klager, bijvoorbeeld bij een aanhouding, geopperd wordt dat diens (culturele) achtergrond daar aan zou hebben bijgedragen. Een dergelijk opmerking wordt in zo'n geval wel in het advies opgenomen, maar niet als op zichzelf staand uitgewerkt. In twee zaken oordeelde de commissie dat geen sprake was van enige vooringenomenheid. In een zaak betrof het iemand die getuige kon zijn geweest van een gepleegd strafbaar feit en in een andere zaak betrof het een controle met betrekking tot het eventueel overtreden van de avondklok. In een derde zaak achtte de commissie dat mogelijk sprake was van etnisch profileren. De commissie volgde de lijn van de Nationale ombudsman in deze klacht dat alleen de schijn van etnisch profileren niet behoorlijk is en beoordeelde de klacht deels gegrond. Opvallend in deze zaak was dat klager zich tijdens de controle discriminatoir had uitgelaten naar de betrokken politieambtenaar, die achteraf dezelfde culturele achtergrond bleek te hebben als klager. Tijdens de hoorzitting heeft klager zich daarvoor verontschuldigd naar de betrokken politieambtenaar. De klacht over discriminatie ging over een opmerking na afloop van de officiële procedure bij het opleggen van een Tijdelijk huisverbod (TVH). De opmerking dat klager beter terug kon gaan naar het land van herkomst, nadat hij vertelde hoe goed het daar was, achtte de commissie gelet op de context niet discriminerend bedoeld, maar wel ongelukkig gekozen.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 29 628, nr. 1035.

5.2 Bejegening / houding / gedrag

Klachten over bejegening zijn niet uitzonderlijk daar het meeste contact van de politie bestaat uit interactie met de burger. Hoewel het aantal klachten over bejegening (17) vergeleken met verleden jaar (8) fors lijkt te zijn toegenomen, geeft dit door de opvallende terugloop in 2020 een vertekend beeld en komt dit aantal overeen met voorgaande jaren. In drie van deze casussen achtte de commissie de klacht gegrond. In een geval ging het om de starre houding bij een bekeuringssituatie van de politieambtenaar. In een ander geval ging het om de wijze waarop de politieambtenaar probeerde een conflict tussen ex-echtlieden te beslechten. In het laatste geval ging het over de wijze waarop de echtgenoot van een verkeersslachtoffer aangesproken werd. De als niet gegrond beoordeelde klachten gingen voornamelijk over de bejegening van de politie tijdens controles en bekeuringssituaties. In deze casussen (14) achtte de commissie het politieoptreden professioneel en daarmee ongegrond.

De commissie vraagt aandacht voor de steeds complexer wordende persoonlijkheden waarmee de politie te maken krijgt. De term 'verward persoon' is niet eenduidig afgebakend binnen de politieorganisatie². 'Verwardheid' is echter geen eigenschap van mensen, maar een oordeel over iemands gedragingen en gedachten op een gegeven moment. Daarbij heeft de politie ook te maken met mensen waarbij sprake kan zijn van een autismespectrumstoornis. De commissie verwacht niet van de politie dat zij voldoende medisch onderlegd is om conclusies te kunnen trekken. Daarbij beperkt de privacywetgeving de mogelijkheid om bepaalde (medische) stoornissen vast te leggen. Het is echter aan te bevelen om te trainen hoe om te gaan met dergelijke mensen en afwijkend gedrag vroegtijdig te herkennen. Dit kan namelijk voorkomen dat de politieambtenaar de boosheid en agitatie van een burger ten onrechte vertaalt in verwardheid en overspannenheid. Het voorkomt dat zowel voor de burger als de politie het contact verwordt tot een negatieve en soms zelfs traumatische ervaring. De commissie ziet ook een toename van complexe persoonlijkheden bij een aantal klagers. Dit uit zich vaak door het toesturen van een grote hoeveelheid documenten om het gelijk aan te tonen en de angst van klager dat documentatie deels niet door politie gedeeld wordt met de commissie. Dit laatste is naar oordeel van de commissie overigens een ongegronde angst, aangezien dit nooit aan de orde is geweest.

5.3. Onprofessioneel politieoptreden

De commissie vraagt aandacht voor twee zaken die beide opvallen door niet professioneel politieoptreden en uitsluitend door de vasthoudendheid van de klagers uiteindelijk resulteerden in een opsporingsonderzoek en een veroordeling door een rechter.

De eerste zaak betreft een klacht over de moeizame en trage afhandeling van een stalkingszaak, beginnende in 2017. De commissie oordeelde dat de zaak vanaf het begin niet voortvarend is opgepakt. Er was weinig tot geen communicatie en toezeggingen werden niet nagekomen. Er was zelfs sprake van secundaire victimisatie. Opvallend in deze zaak was ook het gebrek aan communicatie tussen aangever/slachtoffer en de politie. Hoewel de interventie van de klachtbehandelaar in 2019 kon bewerkstelligen dat een aanvullende aangifte werd opgenomen, kon diens inzet niet voorkomen dat ook in 2020 het opsporingsonderzoek door de politie en het insturen van stukken naar het Openbaar Ministerie onzorgvuldig verliep. De commissie vraagt nadrukkelijk aandacht voor het adequaat monitoren van (met name) stalkingszaken.

De tweede zaak betreft een zedendelict dat plaatsvond in 2014. De commissie oordeelde dat de politie in deze casus ernstig te kort is geschoten. Doordat de aangehouden verdachte verklaarde dat de seks vrijwillig was geweest, werd besloten de zaak direct bij diens heenzending te seponeren en is geen forensisch onderzoek uitgevoerd bij klager. Klager werd ontmoedigd tot het doen van aangifte. Het is aan de vasthoudendheid van klager en een klachtprocedure bij het gerechtshof te danken dat tot vervolging van de verdachte werd overgegaan en dat uiteindelijk de verdachte veroordeeld werd. In de afgelopen jaren was vaker kritiek over de afhandeling van zedendelicten in het algemeen. In 2019 deed de Inspectie Justitie en Veiligheid een onderzoek naar de taakuitvoering van zedenrechercheurs en specifiek daarbinnen de bejegening van slachtoffers. Kort samengevat concludeerden de

² In de meeste gevallen hanteert men echter wel het uitgangspunt dat er sprake moet zijn van een verstoord oordeelsvermogen dan wel een disconnectie met de realiteit. Eindrapport / Politie en 'verwarde personen' / DSP groep p. 9. Daar de politie over onvoldoende medische kennis beschikt, dient een beoordeling in beginsel overgelaten te worden aan daarvoor opgeleid personeel zoals zorgmedewerkers van GGZ.

onderzoekers dat zedenrechercheurs handelen vanuit hun opdracht en slachtoffers hun eigen behoeften en verwachtingen hebben (p. 5). Kernpunt is dat men er voor dient te waken dat onmogelijkheden en negatieve consequenties bij het informatief gesprek de boventoon voeren en slachtoffers zich gestuurd voelen geen aangifte te doen. Tevens dient standaard een bedenktijd meegegeven te worden, waarbij de zedenrechercheur contact blijft houden met het slachtoffer. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de minister van Justitie en Veiligheid aan de Tweede Kamer een brief geschreven (Tweede Kamer der Staten-Generaal 34 843, nr. 42, 20 juni 2020). De aanbevelingen zijn inmiddels ter harte genomen en de instructie en het leerprogramma is daarop aangepast. Daar de zaak van klager overeenkomt met de bevindingen van het onderzoeksrapport, adviseert de commissie deze casus voor leerdoeleinden te gebruiken, om zo bij te dragen bij de al ingezette verbeteringen in de huidige werkprocessen.

5.4. Arrestantenbehandeling

Ook in 2021 behandelde de commissie een aantal klachten (7) waarin arrestantenbehandeling een onderdeel van de klacht betrof. In een klacht vond klager dat hij getreiterd werd door de politie. Klager gaf aan claustrofobisch te zijn en voelde zich niet gehoord. Klager deed zelfs een poging suicide. Dit had niet alleen een grote impact op klager, maar ook de betrokken politieambtenaren die klager aantrouwen. Hoewel de commissie de klacht niet gegrond achtte en het politieoptreden behoorlijk was geweest, vroeg zij wel aandacht om voorzichtig om te gaan met mensen die zeggen angstig te zijn in kleine ruimtes. Zodra de deur wordt dichtgedaan, kunnen mensen die claustrofobisch zijn in paniek raken. Ook was sprake van medicijngebruik bij klager, maar kon hij de naam van de medicatie niet opnoemen. De commissie vraagt dan ook extra aandacht voor ingeslotenen die medicatie gebruiken. Bij twijfel hierover dient een arts geraadpleegd te worden³. In een andere casus werd geklaagd over niet verstrekken van medicatie. Uit het klachtonderzoek bleek dat de politie een arts had geconsulteerd en in overleg medicatie is verstrekt. Zelfs al heeft een ingeslotene bij binnenkomst medicijnen bij zich, toch dient de politie te allen tijde overleg te plegen met een arts. De politie beschikt nu eenmaal niet over voldoende medische kennis en kan niet zelfstandig de medische gesteldheid van een ingeslotene beoordelen. Twee keer werd geklaagd over het niet verstrekken van een (tweede) deken. Onder punt 4.1.1 Landelijk Reglement Arrestantenzorg staat dat iedere ingeslotene bij binnenkomst recht heeft op een schone deken, een kussen en (in ieder geval) gedurende de nacht een lakenpakket, tenzij de arrestant slechts voor korte duur wordt ingesloten. In beide geval bleek de deken verstrekt en de klacht niet gegrond. Een andere klacht werd al in de eerste fase als zijnde terecht verklaard. Dit betrof het niet verstrekken van een avondmaal. Klager had rond 12:00 uur een maaltijd verstrekt gekregen. Klager werd rond 18:00 uur in vrijheid gesteld. Het sectorhoofd oordeelde dat, hoewel niet verplicht het toch behoorlijk was geweest dat klager een broodmaaltijd was aangeboden. Mede daar deze klager nog een eind moest reizen om thuis te komen. De commissie volgde het sectorhoofd in dit standpunt en achtte de klacht gegrond.

³ Artikel 32 lid 1 van de Ambtsinstructie: *"In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt"*.

6. Nationale ombudsman

Als een klager zich niet kan vinden in het oordeel van de politiechef kan men zich wenden tot de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman doet onderzoeken af door middel van interventie, een rapportbrief of een rapport. In 2021 wendden zich 299 klagers tot de Nationale ombudsman betreffende klachten over politieoptreden in de eenheid Den Haag. In 2021 publiceerde de Nationale ombudsman vier rapporten betreffende klachten over het politieoptreden in de eenheid Den Haag. Hiervan zijn drie zaken niet bij de commissie ter behandeling geweest. De vierde zaak is weliswaar bij de commissie in behandeling geweest, maar de behandelde klacht bij de Nationale ombudsman ging over het bemoeilijken van het indienen van een klacht namens een cliënt (2021/026, 24 februari 2021). Tevens ontvingen drie klagers in 2021 een rapportbrief. Een van deze brieven betrof een klacht uit 2019 (2021/189, 19 november 2021). Deze klacht is in 2020 door de commissie in behandeling genomen en betrof onder andere het gebruikte politiegeweld tijdens een demonstratie bij de Roemeense ambassade. De commissie achtte de klacht over het politieoptreden ongegrond. De Nationale ombudsman oordeelde in zijn rapportbrief dat de klacht ongegrond was.

De Kinderombudsman publiceerde op 8 juli 2021 een rapport inzake een minderjarige die was aangehouden en ingesloten. De commissie nam in 2019 deze zaak in behandeling en oordeelde het politieoptreden als zijnde niet behoorlijk. De Kinderombudsman kwam tot dezelfde conclusie als de commissie, te weten dat er in deze casus onvoldoende rekening is gehouden met de problematiek van deze minderjarige.

Voor zover de commissie bekend hebben drie klagers van de in 2021 in behandeling genomen zaken een verzoek tot nader onderzoek gedaan bij de Nationale ombudsman. De uitkomst van de afhandeling van deze zaken door de Nationale ombudsman is (nog) niet bekend gemaakt.

De Nationale ombudsman bracht in 2021 twee algemene rapporten uit die raken aan de klachtbehandeling van de politie: het rapport over professionele klachtbehandeling door de politie (2021/002, 19 januari 2021) en het al eerder in dit jaarverslag genoemde rapport over Etnisch profileren: 'Verkleurde beelden' (2021/030, 30 maart 2021). De aanbevelingen uit het rapport over etnische profileren zijn door alle externe klachtencommissies politie en de politieorganisatie ter harte genomen.